



Květy olejnin

aktuální informace najdete na www.spzo.cz

ročník XVII. číslo 3 ISSN 1213 - 1989 únor 2012

Marketingové informace

Ing. Martin Volf, SPZO

Řepky v EU a ve východní Evropě poškozeny mrazy

- **Únorové holomrazy** zasáhly velkou část Evropy, která postupně objevuje informace o rostoucím poškození a zaorávkách porostů. Teploty se pohybovaly v rozmezí -18 až -30 °C a zvláště slabé porosty tuto zimu nepřežijí.
- **V EU zasáhly mrazy nejsilněji** Polsko, Slovensko a Pobaltí, dále na východ pak Ukrajinu. Ministerstvo zemědělství Ukrajiny ohlašuje, že se zaorá 500 tis. ha řepky (52 % osevní plochy) a 3 mil. ha ozimých obilovin. Produkce pšenice poklesne minimálně o 30 %.

Obecná ekonomická situace

- Na komoditních trzích znovu zazáhlily **drahé kovy**. Vzhledem k zaměření zlato, stříbro, platina a paládium. Všechny výše uvedené kovy prorazily deflaticí rezistenci a prudce posílily.
- **Ropa** spotová cena ropy roste v Asii (čína zvýšila import o 7,2 %), Irán omezil dodávky ropy do EU, cena ropy roste a dostala se na 9 měsíců maximum. Ropa Brent prolomila psychologickou úroveň 120 dolarů a pokračuje v růstu.

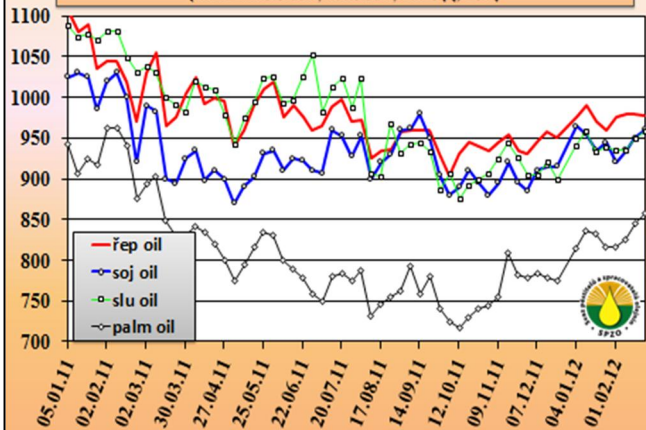
- **Americký akciový index S&P 500** se dostal na letní maximum. Akcie podporují nízkou inflaci. FED pokračuje v uvolňování nové politiky. Hedgeové fondy začínají opět ve velkém nakupovat.
- **Ekonomické údaje z Evropy** jsou nadále pesimistické. Evropský statistický úřad uvedl, že v posledním čtvrtletí 2011 se HDP EU-27 snížilo o 0,3 % oproti předcházejícímu období. Údaje potvrzují předpoklady o možné recesi v eurozóně.
- **Investory na trhu s kukuřicí** zaujala zpráva zveřejněná Ministerstvem zemědělství USA, které pořídá s jarním osazením kukuřice na 94 milionech akrech. To by bylo o 2,1 % více oproti minulému roku a největší osazená plocha od roku 1944.

Sklize zemědělských plodin v roce 2011

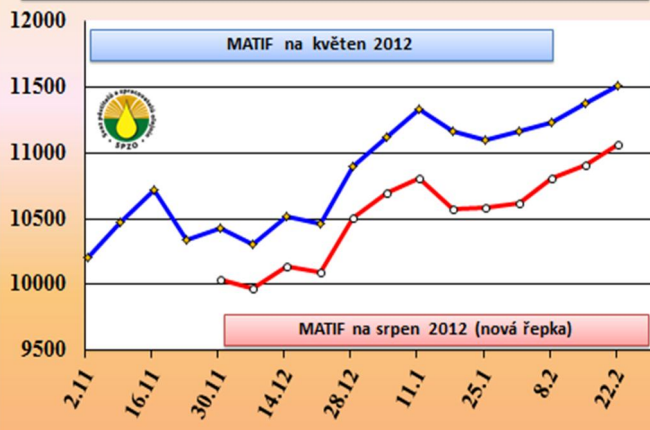
Plodina	Plocha (ha)	Výnos (t/ha)	Sklize (t)
řepka	373 386	2,80	1 046 071
slunečnice	28 554	2,48	70 900
sója	7 584	2,36	17 934
mák	31 495	0,85	26 918
hořčice	18 122	0,93	16 833

Ceny olejů burza ARAG (€/t)

(ARAG= Amsterdam, Rotterdam, Antverpy, Gent)



ŘEPKA na burze MATIF (Kč/t)



OŠETŘENÍ SLUNEČNICE POVOLENÝMI HERBICIDY

(část 2.)

Prof. Ing. Václav Kohout, Dr.Sc., Ing. Miroslav Jursík, Ph.D. - ČZU v Praze

Regulace plevelů

V souasně dob se v R k regulaci plevel ve slune nící nejvíce využíává preemergentní aplikace p dních herbicid . Na dvoulofné plevele se používají herbicidy obsahující ú . látku *linuron*, *flurochloridone*, *oxyfluorfen*, *pendimethalin*, *prosulfocarb* a *bifenox*. Jako kombinace partnerů se obvykle používají přípravky obsahující ú . látku *acetochlor*, *pethoxamid*, *dimethenamid* a *metolachlor* za účelem posílení účinku na plevelné trávy (jeřábka, kukuřice, brambory, prosa, atd.).

Nejastěji se tedy používají TM kombinace herbicid , které pokrývají široké plevelné spektrum a eliminuje se případné selhání účinnosti jednoho z herbicid . Častý bývá také synergický efekt TM kombinací, kdy jeden z herbicid podporuje účinnost druhého. Okolo 80 % ploch slune nice je (podle Ing. Málka z SPZO) v souasně dob v R ošetřováno TM kombinacemi **Racer** (*flurochloridone*) + *acetochlor* (**Trophy**, **Guardien Safe Max**) nebo *linuron* (**Afalon**, **Linurex**) + *acetochlor*. Nicméně do budoucna lze předpokládat rozšíření používání dalších, v souasně dob opomíjených herbicid , především s ohledem na možné vykrtnutí některých herbicid s horším ekotoxickým profilem z registru pesticid . V západní Evropě je tento trend již patrný. V ohrožení jsou především herbicidy obsahující ú . látku *acetochlor*. Ukazuje se, že nové zaváděné hybridy se chovají k registrované skladbě herbicid odlišně.

Pokud se nepodaří preemergentní aplikaci zcela potlačit trávy, je možné postemergentně použít některý z etných listových graminicid , které ve většině případů dobře potlačí i pýr plazivý.

Úspěšnost použití herbicid u slune nice především závisí na dodržení technologické kázně při zakládání porostu .

Náhradní osevy slunečnice po „zaoraných“ řepkách a obilninách

Slune nice se dobře hodí jako náhradní plodina po vyzimovaných obilninách a ozimé epce. Je třeba dát pozor, nebyl-li použit na podzim použitý herbicid s ú . látkou *clopyralid* (např. **Lontrel**), sulfonilmočoviny s dlouhou perzistencí (*chlorsulfuron*, *sulfosulfuron*, *triasulfuron*, atd.) nebo jiné herbicidy s delším reziduálním působením v půdě. Problémy mohou také nastat, pokud k likvidaci předcházející plodiny použijeme glyphosatové herbicidy, jejichž rezidua mohou v odumírající biomase zůstat poměrně dlouho.

Nejastěji je případinou neúspěšnou s náhradními plodinami po vyzimované epce a obilninách je nekvalitní předsemena a příprava a mulč, nerovnoměrné zasetí do příliš vlhké nebo utužené půdy. Zvláště slune nice nebo hrách vyžadují, zvl. na tříšcích půdách, dle kladné prokypení půdy alespoň do hloubky 8 cm a

Zkušenosti s postemergentní aplikací herbicidů ve slunečnici (HT technologie)

S ohledem na výše uvedené skutečnosti byly vyvíjeny hybridy slune nice, které jsou tolerantní k některým herbicidům ze skupiny ALS inhibitorů. Nejedná se o GM technologie, ale o přirozené mutace acetolaktát syntetázy, jejich působení je proto v R povoleno a nepodléhá ohlašovacím a jiným administrativním a technickým povinnostem, jako je tomu u GM plodin. Hlavním přínosem těchto technologií je vysoká účinnost na pchání rolníků a některé další vytrvalé dvoulofné plevele, především p i emf a jejich správném použití lze s těmito herbicidy dosáhnout pokrytí velmi širokého spektra plevelů, běžně se ve slune nící vyskytujících.

Nejpoužívanější HT technologií u slune nice je **ClearField**[®], která využívá odolnosti vyvíjených hybridů k imidazolinonovým herbicidům. U nás nebyl dosud zatím žádný šIMIO hybrid slune nice zaregistrován, ale je možné použít hybridy ze Společného evropského katalogu.

Herbicid Pulsar 40 (imazamox), který je nově v R od února roku 2012 pro tuto technologii zaregistrován, působí na široké spektrum plevelů. Jeho aplikaci je vhodné provést v raných ranných fázích plevelů, nejlépe tzv. dle lenou aplikací (0,6 + 0,6 l/ha herbicidu **Pulsar**).

Od roku 2011 je v R zaregistrovaná **ExpressSun**[®] technologie, její využívá odolnosti vyvíjených hybridů k ú . látce *tribenuron* (herbicid **Express 50 SX**). Také k této technologii není v R dosud registrován žádný hybrid, lze však použít hybridy ze Společného evropského katalogu. Herbicid **Expres 50 SX** je registrován v dávce 45 - 60 g/ha, p i emf se doporučuje jeho aplikace se směřem **Trend 90**, zejména za sucha, nebo jsou-li plevele p erostrlé.

zasetí osiva do požadované hloubky moderními sečími stroji. Rotační kypiče zabrání i event. regeneraci rostlin zrušené epky i obilniny.

Na tříšcích vlhkých půdách jsou zpravidla patrné zkušenosti s mulčovou jarní orbou, a to se totiž vytvoří zhuštělé skývy, které rychle tvrdnou a patrně se rozdlávají.

Nelze spoléhat na to, že herbicidy použité ve zrušené plodině budou ještě dobře účinkovat ve slune nící po celou dobu, než zakryje řádka. **V každém případě je nutné použít nový herbicid.** Nedoporučuje se ošetřovat stejným herbicidem během jedné vegetace 2x (riziko poškození plodiny a nebezpečí vzniku rezistence). Plevely mohou vzcházet v několika šlávnách. Vlny vzcházení plevelů před zapojením porostu slune nice závisí na průběhu povětrnostních podmínek a je třeba jim zabránit dlouhodobě pomocí herbicidů.

JARNÍ ŘEPKA V ROCE 2012

Doc. Ing. Petr Baranyk, CSc. ČZU, SPZO

Jarní epka není v České republice příliš oblíbenou, resp. rozšířenou plodinou. Důvodem jsou nasady: v porovnání s epkou ozimou má nižší výnosy, je vystavena většímu tlaku škůdců a vyžaduje náročnou ochranu. Přesto je zřejmě, že pokud ji přistupujeme s náležitou péčí a v domovině, nemusí to být podnikání ztrátové. Dvojnásob to platí v letošním roce, kdy jsou očekávány vysoké ceny epkového semene a přezimování některých slabších i naopak výrazně prorostlých porostů je (v době psaní tohoto článku) nejisté.

Nároky na stanoviště

Nároky jarní epky na podmínky stanoviště se v zásadě neliší od epky ozimé. Jarní epka ovšem disponuje kvůli své kratší vegetační době, také slabší kompenzační schopností, což znamená, že stresové situace, kterým dochází během jednotlivých fází růstu a vývoje, se projevují na výnosu výrazně negativně. Zvláště na nedostatek vody reaguje jarní epka velmi citlivě.

Příprava půdy

Také jarní epka potřebuje, jako všechny drobnosemenné plodiny, jemně hrudkovitě se osvědčující flóru s dobrým utužením. Proto se osvědčuje podzimní nebo zimní orba. Pokud se při ní přes zimu přirozeně slehne, zimní vlhkost je zachována a během klíčení a vývoje je rostlinám k dispozici. Svrchní vrstva půdy by měla být dobře provzdušněná, aby se povrch půdy rychleji zahřival, a zlepšila se tak polní vzcházivost.

Volba odrůdy

Počet odrůd jarní epky registrovaných v České republice není zdaleka tak vysoký, jako v případě epky ozimé. Na základě výsledků čtyřletých pokusů ÚKZÚZ pro Seznam doporučených odrůd (viz graf) lze do teplejších oblastí zvolit například odrůdy **SENSOR (H)**, **LARISSA** a **ABILITY**. V chladnějších oblastech poskytují nadprůměrné výnosy zejména **LARISSA**, **SENSOR**

(H) a **BLANICE**. Všechny tyto odrůdy jsou výrazně přezimovány dvěma novými povolenými hybridními odrůdami **OSORNO (H)** a **ACHAT (H)**. Ty jsou výnosově téměř podstatně výkonnější, nežli dosud téměř nedostupný **SENSOR (H)**. **ACHAT (H)** byl pro svoji mimořádnou výkonnost (+ 10 % na **SENSOR (H)**) dokonce povolen již po dvou letech státních odrůdových zkoušek (viz tabulka).

Výsev

Výsev by měl být proveden co nejdříve, nejlépe od začátku března, což ovšem v letošním roce po asi pravděpodobně nedovolí. V zásadě je možné jarní epku vysévat až do konce dubna, avšak tyto pozdní výsevy se obvykle vyznačují nižšími výnosy a především opožděnou sklizní. Při pozdním setí je třeba pro vývoj raných fází rostlin přikrátit na to, aby se vytvořil potřebný počet vtvů jako základ dostatečně velkých výnosů.

Asné setí při teplotách půdy cca 5 až 8 °C v horních partiích centimetrech naproti tomu podporuje hluboké prokosení, a umožní tak lepší zásobení vodou a živinami, což zvyšuje výnosovou jistotu. Klíčení nastává již při teplotách půdy 2 až 3 °C. Jarní epka může citlivě reagovat na mrazy pod -4 °C.

Hloubka výsevu by při dostatečně vysoké vlhkosti **neměla překročit 1 až 2 cm**, na suchších stanovištích maximálně 3 cm s následným přikrytím. Doporučené výsevní množství se pohybuje v závislosti na termínu setí mezi 80 až 100 klíčovými semeny na m², což v závislosti na HTS odpovídá 3,5 až 4,0 kg osiva/ha. U hybridních odrůd je vhodné výsevek snížit na 70 - 90 semen na m². Čím později sejeme, tím větší bychom měli používat výsevek.

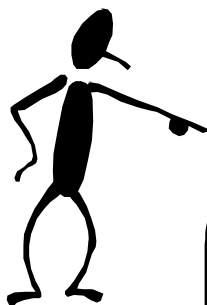
Při pozdějších termínech setí jsou rostliny vlivem fotoperiodické reakce stimulovány prodlužujícím se dnem a většími teplotami k rychlému kvetení. Důsledkem je rostlina s malým počtem vtvů. Výnos se potom musí vytvořit pomocí většího počtu rostlin na jednotku plochy.

Pokud se rozhodneme přestavět jarní epku z důvodu špatného přezimování epky ozimé, neměli bychom ji sít na tenký pozemek. Podobně riskantní je s ohledem na snadnou migraci škůdců a přenos houbových chorob setí jarní epky v blízkosti epky ozimé.

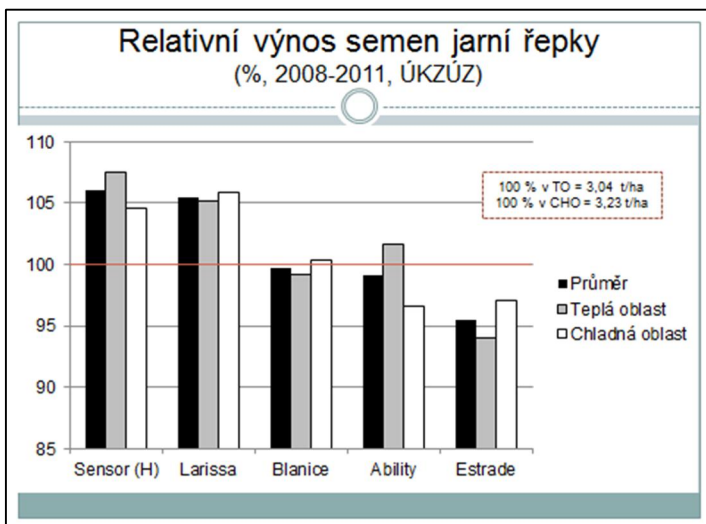
Výkonnost nových registrovaných odrůd Osorno a Achat				
Zkoušení ÚKZÚZ	2009 - 2011		2010 - 2011	
Hybridní odrůdy	Osorno	Sensor	Achat	Sensor
Výnos semene (%)	103	97	105	95
Výnos oleje (%)	104	96	106	94

Dobře vyvinutý porost jarní epky může dosáhnout výnosového potenciálu 3 až 4 t/ha i více. V praxi se ovšem výnosy z různých druhů, jimž bývá zejména pozdní setí, nedostatečně zásobených vláhou, horko nebo nezvládnutá ochrana proti škůdcům, pohybuje podstatně níže. To ztíží plánování vlivy porostu.

Kvůli kratší vegetační době a malému kořenovému systému je třeba dbát na dobrou dostupnost živin. Hodnota pH by měla být 6,5. Pro výnosy kolem 3 t/ha musí mít jarní epka k dispozici asi 30 kg síry na ha, 70 kg P₂O₅, 160 kg K₂O a 50 kg MgO v základním hnojení.



Potřebu dusíku dosahuje cca 50 kg N na očekávanou tunu výnosu. Proto se proto používá dávka 80 až 100 kg N/ha v době setí, jakož i druhá dávka 20 až 30 kg N/ha v době prodlužovacího růstu. U pozdních termínů setí v březnu by se měly použít dvě dávky. U výsevů v dubnu je možno aplikovat celkovou dávku dusíku v době setí. Očekáváme-li vysoký výnos jarní epky, lze doporučit dodatečnou dávku dusíku 10 až 20 kg/ha také v kombinaci s aplikací prostředků na ochranu rostlin. Hnojení dusíkem lze také úplně nebo částečně provést pomocí kejdy.



Zaplevelení

Jarní epka disponuje dobrou schopností potlačit plevele. Díky vyšším výševkům a bujnějšímu vývoji rostlin mají zdravé, dobře flivné porosty jarní epky dobrou konkurenční schopnost. Přesto je však třeba opatření proti plevelům doporučit, nebo zejména u optimálních podmínek výsevu jsou výsevky nižší, a tím je vývoj mladých rostlin zpomalen.

POZOR - živočišní škůdci

Jarní epka je v zásadě napadána stejnými chorobami a škůdci, jako epka ozimá. Díky menší kompenzační schopnosti je však **důležitá ochrana proti hmyzu** nezbytná. Pozdnější doba kvetení neflívající ozimé epky a vyšší teploty během delších dnů často vedou ke **zvýšenému výskytu škůdců**.

Insekticidy používané v jarní epce také ztrácejí během vyšších teplot mnohem dříve svoji účinnost. Nejvýznamnější škůdcem jarní epky je dříve při vzcházení a blýská ek v době kvetení.

Regulace růstu

Regulace růstu za účelem zlepšení odolnosti proti poléhání se provádí při vyšším dusíkatém hnojení, v poléhavějších odrůdách a u bujných porostů s dobrou zásobou vody.

Žně

Dozrávání probíhá v závislosti na termínu setí, ročníku a odrůdě asi 2 - 4 týdny po epce ozimé. Co se týče sklizňové techniky, nejsou žádné podstatné rozdíly v porovnání s ozimou epkou.